

บทที่ 7

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ : การกำหนดราคาและผลผลิต

เนื้อหาการศึกษา

1. ตลาด(Market) : ความหมายและประเภทของตลาด
2. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ : ลักษณะที่สำคัญของตลาด
3. เส้นอุปสงค์ในทัศนะของหน่วยผลิตหรือหน่วยธุรกิจ แต่ละราย
4. คุณภาพและเส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะสั้น
5. คุณภาพและเส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะยาว
6. ส่วนเกินผู้ผลิตในตลาดแข่งขันสมบูรณ์

สาระสำคัญการศึกษา

1. ตลาด(Market) : โดยทั่วไปถ้ามีการซื้อขายสินค้า ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต้องมาพบปะกันโดยตรงในสถานใด สถานทีหนึ่ง แต่ตลาดตามความหมายในเชิงเศรษฐศาสตร์ ผู้ซื้อกับผู้ขายสินค้าไม่จำเป็นต้องมาพบกันโดยตรง แต่จะใช้วิธีการต่างๆ เช่น ทางโทรศัพท์ โทรสาร หรืออื่นๆ
2. ประเภทของตลาดสินค้าและบริการ : แบ่งแยกออกเป็น 4 ประเภทดังนี้ (1) แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้ (2) แบ่งตามลักษณะของสินค้า (3) แบ่งตามระยะเวลาการซื้อขาย (4) แบ่งตามลักษณะการแข่งขัน เป็นต้น
3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของตลาดประเภทต่างๆ ทั้ง 4 ประเภท จำแนกตามคุณลักษณะต่างๆ 5 ประการ
4. ลักษณะที่สำคัญของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ 5 ประการ : ประกอบด้วย (1) มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก (2) สินค้ามีลักษณะเหมือนกัน (3) การเคลื่อนย้ายปัจจัยโดยเสรี (4) ไม่มีอุปสรรคในการเข้าออกตลาด (5) ผู้บริโภครู้จักและผู้ผลิตมีความรู้ตลาดอย่างสมบูรณ์
5. ลักษณะของเส้นอุปสงค์ในทัศนะของหน่วยธุรกิจแต่ละราย : มีลักษณะเป็นเส้นขนานกับแกนอนปริมาณผลผลิต ทำให้ระดับราคาเป็นเส้นเดียวกันกับ $d = AR = MR$ หน่วยผลิตต้องรับราคาจากตลาด มากำหนดราคาสินค้าของตนเอง เรียกว่า เป็นผู้รับราคา(Price Taker)

6. **ดุลยภาพของหน่วยธุรกิจหมายถึง** สภาวะที่ผู้ผลิตได้รับกำไรสูงสุด ณ ปริมาณผลผลิตที่ $MR = MC$ อย่างไรก็ดีตามหน่วยธุรกิจอาจมีผลประกอบการทั้ง (1) กำไรเกินปกติ (2) กำไรปกติ (3) ขาดทุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิตของหน่วยธุรกิจ แต่ละรายจะสูงหรือต่ำ มากน้อยเพียงใด

7. **เส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะสั้น** : จะแสดงว่า ณ ระดับราคาเท่าใดที่หน่วยธุรกิจจะทำหน้าที่เสนอขายสินค้าและบริการ ดังนั้นเส้นอุปทานจะมีจุดเริ่มต้นที่จุดตัดของเส้น AVC กับเส้น MC ขึ้นไป ดังนั้นเส้นอุปทานจึงอยู่บนเส้น MC และเส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจหลายๆ แห่งรวมกัน จะเป็นเส้นอุปทานของตลาดในที่สุด

8. **ดุลยภาพของหน่วยธุรกิจในระยะยาว** : จะเป็นจุดเดียวกับดุลยภาพของเส้นต้นทุนเฉลี่ย (SAC) ตัดกับเส้นต้นทุนหน่วยเพิ่ม (SMC) ในระยะสั้น ที่ขนาดการผลิตมีต้นทุนเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากในระยะยาวเลือกปริมาณผลผลิตหรือขนาดการผลิตที่เหมาะสมได้ ดังนั้นจึงถือเป็นดุลยภาพของหน่วยธุรกิจในระยะยาวด้วย (LAC ตัดกับ LMC)

9. **เส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจเป็นระยะยาว** : มี 3 ลักษณะคือ (1) เส้นอุปทานระยะยาว กรณีต้นทุนคงที่ มีลักษณะขนานกับแกนนอน (2) เส้นอุปทานระยะยาว กรณีต้นทุนเพิ่ม (3) เส้นอุปทานระยะยาว กรณีต้นทุนลดลง

10. **ส่วนเกินของผู้ผลิต (Producer surplus)** : ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ เมื่อเส้นอุปสงค์ตัดกับเส้นอุปทาน จะมีราคาและปริมาณผลผลิตดุลยภาพ ส่วนเกินของผู้ผลิตจะเป็นพื้นที่ที่อยู่ใต้ระดับราคา ดังรูปภาพที่ 7.11 ได้แก่พื้นที่ $PoEoBP_1$

จุดประสงค์การศึกษา

เมื่อศึกษาบทที่ 7 จบแล้ว ควรที่จะตอบคำถามประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

1. ตลาดทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงอะไร มีความแตกต่างกับตลาดทั่วไปอย่างไร ตลาดมีกี่ประเภท และการเปรียบเทียบคุณลักษณะต่างๆของแต่ละตลาด เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีลักษณะที่สำคัญอย่างไร
3. เส้นอุปสงค์ในทศณะของหน่วยธุรกิจ มีลักษณะอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
4. ดุลยภาพของหน่วยธุรกิจในระยะสั้นและระยะยาว มีลักษณะเป็นอย่างไร
5. ส่วนเกินของผู้ผลิต (Producer surplus) มีลักษณะอย่างไร

7.1 ตลาด (Market) : ความหมาย และประเภทของตลาด

ตลาด : ความหมาย

สำหรับผู้ผลิตรายหนึ่ง เมื่อมีการผลิตสินค้าและบริการขึ้นมา ก็ต้องนำไปขายให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ตามสถานที่ต่างๆที่เรียกว่า ตลาด เช่น ตลาดบางกะปิ ตลาดสะพานใหม่ เป็นต้น นี่คือนิยามของตลาดที่มีสถานที่ตั้ง อาณาเขตแน่นอน ดังนั้นตลาดจึงหมายถึง สถานที่ที่มีการซื้อขายสินค้าและบริการ ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันโดยตรง เพื่อส่งมอบสินค้าและรับการชำระเงินจากผู้ซื้อ

แต่ตลาดในความหมายทางเศรษฐศาสตร์ มีมุมมองที่กว้างกว่านั้น ตรงที่การซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ไม่จำเป็นต้องมาพบปะกันโดยตรงก็ได้ แต่ทำการซื้อขายผ่านช่องทางต่างๆเช่น ใช้โทรศัพท์สั่งซื้อสินค้าและชำระเงินผ่านธนาคาร หรือวิธีการอื่นๆ จึงทำให้ปริมาณการซื้อขายสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างมากมาเป็นการอำนวยความสะดวกให้ทั้ง 2 ฝ่ายด้วย

ประเภทของตลาด

เนื่องจากตลาดมีหลายรูปแบบ เช่น ตลาดปัจจัยการผลิตก็ทำการซื้อขายปัจจัยเช่นที่ดิน แรงงาน ทุน เป็นต้น ตลาดทุนก็มีการซื้อขายหุ้น หรือตราสารหนี้ ตลาดเงินก็มีการฝากเงินหรือกู้เงิน แต่ที่ตรงที่สุดคือตลาดสินค้าและบริการ ซึ่งก็ยังแบ่งแยกได้หลายลักษณะเช่น

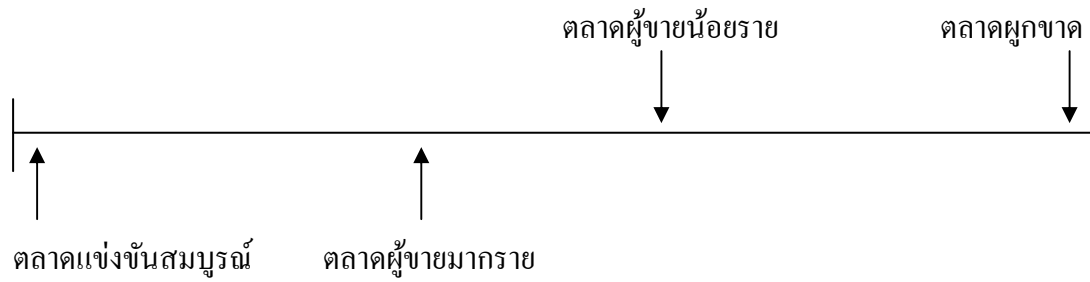
(1) ตลาดแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้ ได้แก่ ตลาดสินค้าเพื่อการบริโภคและตลาดสินค้าสำหรับผู้ผลิต

(2) ตลาดแบ่งตามลักษณะสินค้า ได้แก่ ตลาดสินค้าเกษตร ,สินค้าอุตสาหกรรมและบริการ

(3) ตลาดแบ่งตามระยะเวลาการซื้อขาย ได้แก่ ตลาดที่มีการซื้อขายทันที และตลาดที่มีการซื้อขายล่วงหน้า

(4) ตลาดแบ่งตามลักษณะของการแข่งขัน ซึ่งในบทยี่และบทยี่ต่อไป จะทำการศึกษา ประกอบด้วยตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ,ตลาดผูกขาด ,ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดหรือผู้ขายมากมาย และตลาดผู้ขายน้อยราย

รูปภาพที่ 7.1 การแบ่งตลาดประเภทต่างๆตามจำนวนหน่วยผลิต

ตารางที่ 7.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะของตลาดประเภทต่างๆ

คุณลักษณะ	แบบจำลองตลาด			
	แข่งขันสมบูรณ์	ผูกขาด	ผู้ขายมากมาย	ผู้ขายน้อยราย
จำนวนหน่วยผลิต	มากที่สุด	หนึ่งเดียว	จำนวนมาก	จำนวนน้อย
ลักษณะสินค้า	เหมือนกัน	เหมือนกัน	ต่างกัน	เหมือนกันหรือแตกต่างกัน
การควบคุมเหนือราคา	ไม่มี	มีมาก	มีบ้างในวงแคบๆ	มี
เงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด	ไม่มีอุปสรรค	มีอุปสรรค	ค่อนข้างง่าย	ค่อนข้างยาก
มีการแข่งขันราคาหรือไม่	ไม่มี	ใช้การโฆษณาสินค้า	เน้นการโฆษณาการสร้างแบรนด์สินค้า	แสดงให้เห็นความแตกต่างในสินค้า
ตัวอย่าง	สินค้าเกษตร	กิจการสาธารณะ	ค้ำปติก เสื้อผ้า รองเท้า	เหลื็ก ยานยนต์

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก MacConnell and Brue , 2005 , P. 170

7.2 ลักษณะสำคัญของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect competition) : มีดังต่อไปนี้

(1) มีผู้ซื้อและผู้ขายเป็นจำนวนมาก : ผู้ซื้อและผู้ขายแต่ละรายเป็นรายย่อยๆ กรณีผู้ขายก็มีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก ดังนั้นจึงไม่มีอิทธิพลต่อราคาสินค้า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตของผู้หน่วยธุรกิจแต่ละราย จะไม่กระทบอุปทานของตลาด ทางด้านผู้ซื้อเป็นรายย่อยๆเช่นกัน ดังนั้นทั้ง 2 ฝ่ายจึงต้องเป็นผู้รับราคา (Price Taker) ที่ถูกกำหนดมาจากอุปสงค์และอุปทานของตลาด

(2) สินค้าในตลาดจะมีลักษณะเหมือนกัน : ความเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์จะดำรงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขข้อนี้ สินค้าที่มีลักษณะเหมือนกัน จึงใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าผู้บริโภคจะซื้อจากหน่วยผลิตใด

(3) การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต : สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยอิสระเสรี ไม่มีอุปสรรคขัดขวางใดๆ

(4) การเข้าออกตลาดของผู้ผลิตรายใหม่ : สามารถกระทำได้โดยปราศจากอุปสรรคขัดขวางใดๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย การเงิน หรืออื่นๆ

(5) มีความรู้อย่างสมบูรณ์ : ผู้บริโภคและผู้ผลิตมีข้อมูล ความรู้สภาวะการณ์ของตลาดเป็นอย่างดี

จากคุณสมบัติของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ทั้ง 5 ข้อ ทำให้ได้แก่คิดว่า หากที่จะเป็นเป็นไปได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นถ้าเราตัดคุณสมบัติข้อที่ 5 ออกไปจะทำให้มีตลาดอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า ตลาดแข่งขันอย่างแท้จริง (Pure Competition Market)

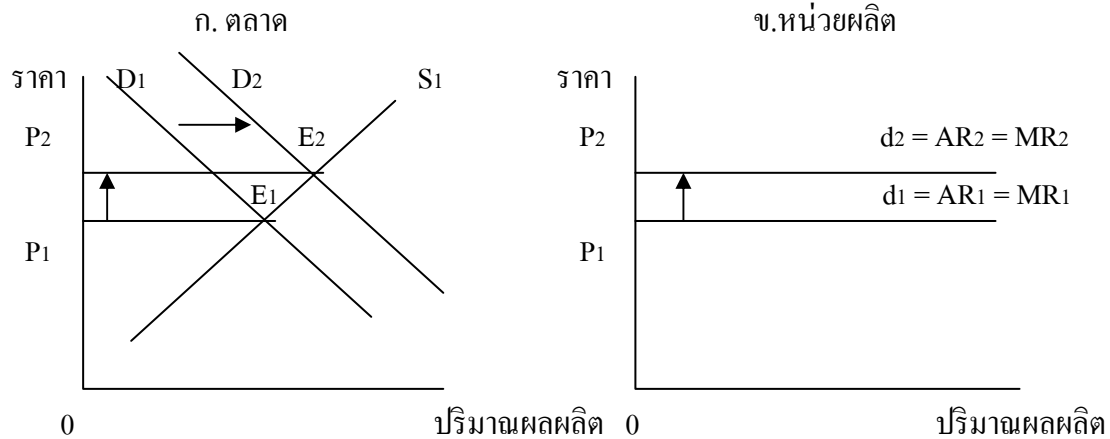
ดังนั้นสินค้าที่มีโครงสร้างตลาดใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ที่กล่าวมาแล้ว ที่พอจะอนุโลมแทนเป็นตัวอย่างได้แก่ การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การซื้อขายสินค้าเกษตรบางชนิดเช่นข้าวเปลือก และการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

7.3 เส้นอุปสงค์ในทัศนะของหน่วยผลิตแต่ละราย

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ที่มีผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าจำนวนมาก แต่ละรายจะไม่มีอิทธิพลในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ แต่ถูกกำหนดมาจากอุปสงค์อุปทานของตลาดด้วยกัน เมื่อลากเส้นจากจุดตัดไปที่แกนตั้ง (ราคา) และแกนนอน (ปริมาณผลผลิต) ก็จะเป็นราคาและปริมาณผลผลิตดุลยภาพของสินค้าชนิดนั้น

สำหรับผู้ผลิตแต่ละราย ซึ่งมีปริมาณสินค้าจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณทั้งตลาด ดังนั้นจึงต้องเป็นฝ่ายรับราคาตลาด มาตั้งเป็นราคาขายสินค้าของตนเอง จึงเรียกว่า **ผู้รับราคา** ซึ่งสินค้าที่เขามีอยู่จะขายได้หมด แต่เมื่อใดก็ตามที่เขาปรับราคาสูงกว่าราคาตลาด เขาจะขายสินค้าไม่ได้เลย ผู้บริโภคจะไปซื้อสินค้าจากผู้ขายรายอื่นๆ แทนทันที ดังแสดงให้เห็นจากรูปภาพต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7.2 เส้นอุปสงค์ในทัศนของหน่วยผลิต

อธิบายรูปภาพที่ 7.2 ก. เป็นรูปภาพที่แสดงการกำหนดราคาและปริมาณผลผลิตในตลาดสินค้าและบริการ เมื่อเส้นอุปสงค์(D_1) ตัดกับเส้นอุปทาน(S_1) ที่จุด E_1 เมื่อลากเส้นตรงจากจุดตัดไปยังแกนราคา ดังนั้น P_1 จึงเป็นราคาดุลยภาพ พิจารณาที่รูปภาพ ข. หน่วยผลิตรายหนึ่งจำเป็นต้องยอมรับราคา P_1 มาตั้งเป็นราคาขายสินค้าของตนเองและเขาก็จะขายสินค้าได้หมดด้วย

ต่อมาสมมติว่า มีอุปสงค์เพิ่มขึ้นจาก D_1 เป็น D_2 และเส้นอุปทาน(S_1) คงที่ ทำให้ตัดกับเส้นอุปทานที่จุด E_2 ทำให้เกิดราคาดุลยภาพใหม่เป็น P_2 ในตลาดสินค้า สำหรับหน่วยผลิตรายหนึ่ง เมื่อราคาตลาดเปลี่ยนแปลงเขาขอมเพิ่มราคาสินค้าของตนเองตามไปได้เป็น P_2

สรุปสำหรับหน่วยผลิต ถ้าเขาตั้งราคาสินค้าเป็นไปตามราคาตลาด ก็จะสามารถขายสินค้าของเขาได้หมด แต่ถ้าเพิ่มราคาสินค้าสูงกว่าราคาตลาดจะขายสินค้าไม่ได้เลย หรือจะลดราคาสินค้า ก็จะทำให้รายรับของเขาลดลง ดังนั้นพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจก็จะรับราคาสินค้าในตลาดเป็นราคาสินค้าของตนเองเสมอ

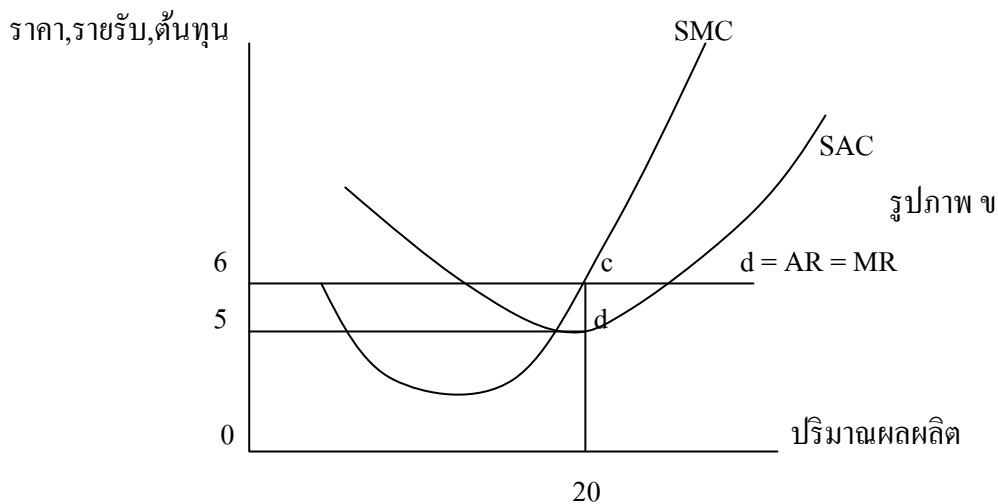
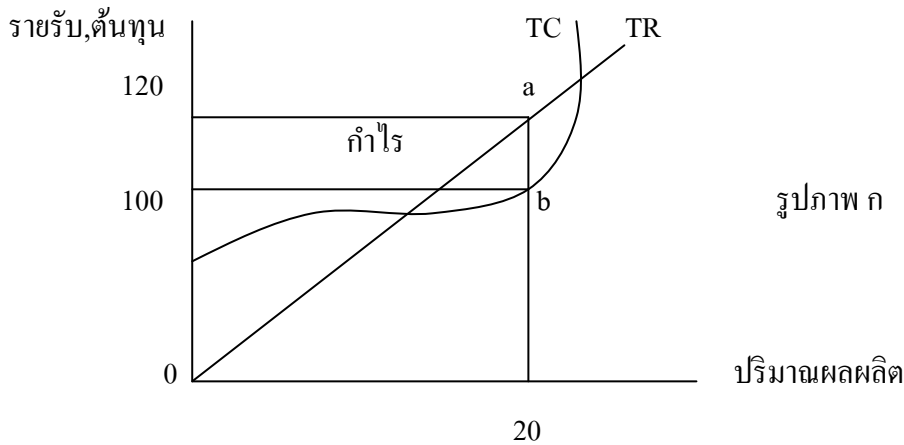
7.4 คุณภาพหน่วยธุรกิจและเส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะสั้น

คุณภาพของผู้ผลิตหมายถึง สถานะที่ผู้ผลิตได้รับกำไรสูงสุด ดังนั้นคุณภาพของผู้ผลิตและกำไรสูงสุด จึงเป็นสถานะเดียวกันและตรงกับปริมาณผลผลิตที่ $MC = MR$ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน , 2548 , หน้า 163)

อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ผลิตแต่ละราย มีต้นทุนที่เกิดจากปัจจัยคงที่และปัจจัยผันแปรไม่เท่ากัน ดังนั้นเมื่อยึดถือหลักการกำไรสูงสุดและปริมาณผลผลิตที่ $MC = MR$ หน่วยผลิตแต่ละรายอาจมีผลประกอบการทั้งกำไรเกินปกติ กำไรปกติ หรือ ขาดทุน ก็ได้ โดยมีรายละเอียดนำเสนอดังต่อไปนี้

(1) กรณีหน่วยผลิตมีกำไรเกินปกติ : แสดงว่าเมื่อหน่วยผลิตเลือกปริมาณผลผลิตที่จุดของ $MC = MR$ แล้ว พบว่ามีกำไรเกินปกติคือ $\pi = TR - TC > 0$ แสดงในรูปภาพต่อไปนี้

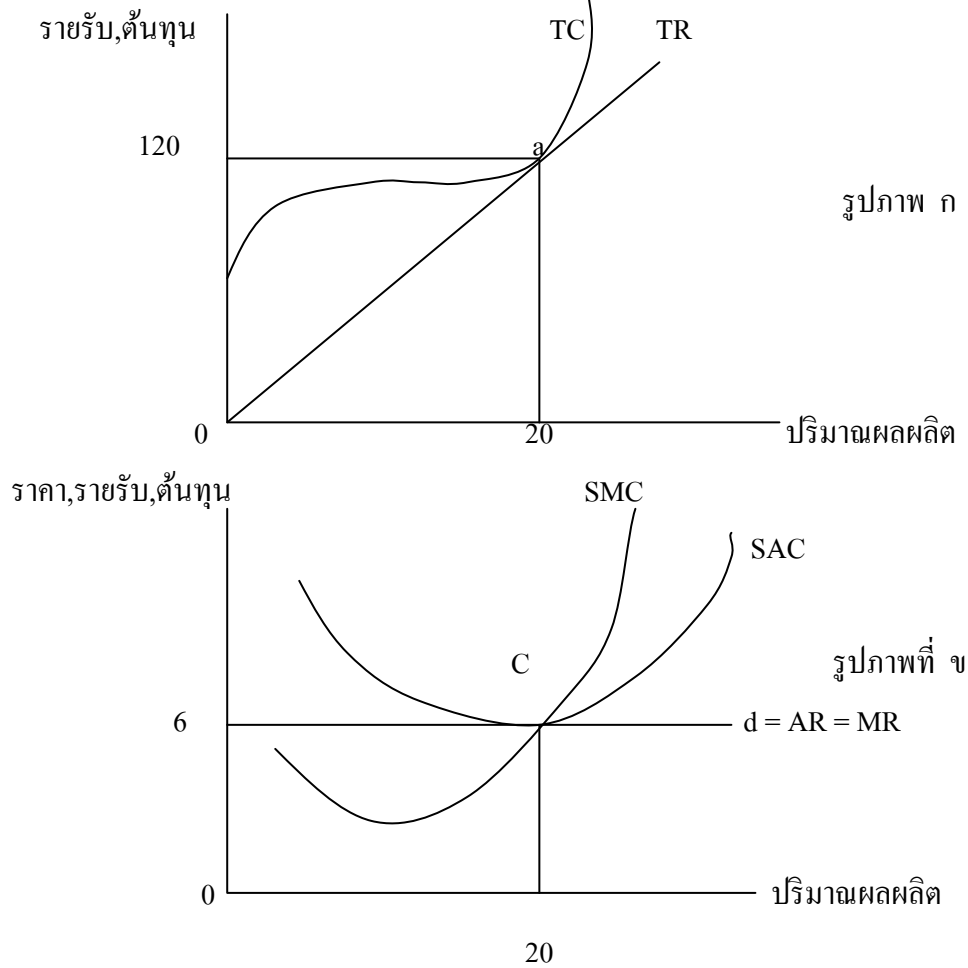
รูปภาพที่ 7.3 แสดงหน่วยผลิตมีกำไรเกินปกติ

อธิบายรูปภาพที่ 7.3 ก หน่วยผลิตแสวงหากำไรสูงสุดเลือกปริมาณผลิตเท่ากับ 20 หน่วย ซึ่งมีค่า $MC = MR$ มีรายรับรวมเท่ากับ 120 บาท และต้นทุนรวมเท่ากับ 100 บาท จึงมีกำไรรวมเท่ากับ 20 บาท รูปภาพ ข หน่วยผลิตตั้งราคาสินค้าต่อหน่วย 6 บาท และมีต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยเท่ากับ 5 บาท จึงมีกำไร 1 บาทต่อหน่วย สรุปเมื่อ $TR - TC > 0$ หน่วยผลิตจึงมีกำไรเกินปกติ

(2) กรณีหน่วยผลิตมีกำไรปกติ : แสดงว่าเมื่อหน่วยผลิตเลือกปริมาณผลิต ณ จุดที่ค่า $MC = MR$ แล้ว จะพบว่า กำไร $\Pi = TR - TC = 0$ แสดงได้โดยรูปภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7.4 แสดงหน่วยผลิตมีกำไรปกติ

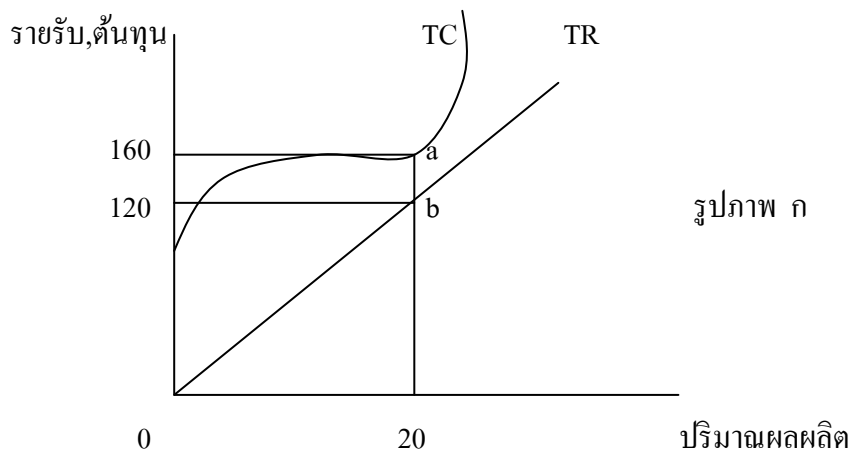

อธิบายรูปภาพที่ 7.4 ก เมื่อหน่วยผลิตต้องการแสวงหากำไรสูงสุด โดยการผลิต ณ จุดที่ $MC = MR$ ปริมาณผลผลิตเท่ากับ 20 ซึ่งเป็นจุดที่ เส้น TR สัมผัสกับเส้น TC ที่จุด a สินค้าราคาหน่วยละ 6 บาท จึงมีรายรับรวมเท่ากับ 120 บาทและต้นทุนรวมเท่ากับ 100 บาท

รูปภาพ ข หน่วยตั้งราคาไว้เท่ากับ 6 บาทต่อหน่วย เส้นต้นทุนเฉลี่ย(SAC) สัมผัสกับเส้นรายรับเพิ่ม(MR)และเส้นต้นทุนเพิ่ม(SMC) ที่จุด C ดังนั้นต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับราคาต่อหน่วย ดังนั้นกรณีนี้ $\pi = TR - TC = 0$ ผู้ประกอบการจึงมีกำไรปกติ เรียกว่าจุดคุ้มทุน (Break-Even Point)

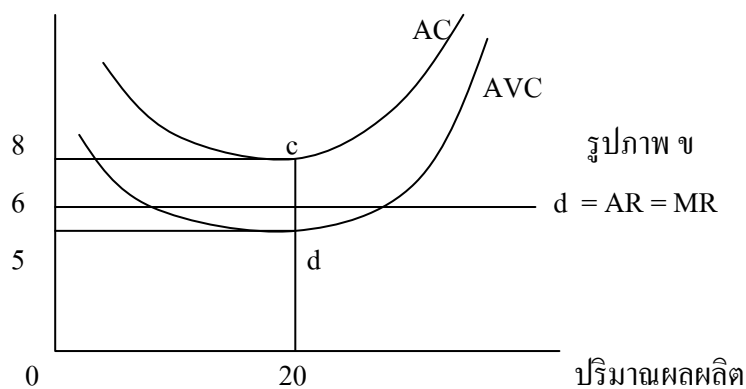
(3) กรณีหน่วยผลิตขาดทุนแต่ยังผลิตต่อไป : แสดงว่าเมื่อหน่วยผลิต เลือกปริมาณผลผลิต ณ จุดที่เส้น $MC = MR$ แล้วพบว่า $\pi = TR - TC < 0$ แต่ราคาสินค้าที่ขาย ยังคุ้มกับต้นทุนแปรเฉลี่ย(AVC) และยังมีชดเชย ต้นทุนคงที่ (AFC) บางส่วน แสดงได้โดยรูปภาพต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7.5 แสดงหน่วยผลิตขาดทุน แต่ยังผลิตต่อไป

รูปภาพ ก

ราคา, รายรับ, ต้นทุน

รูปภาพ ข

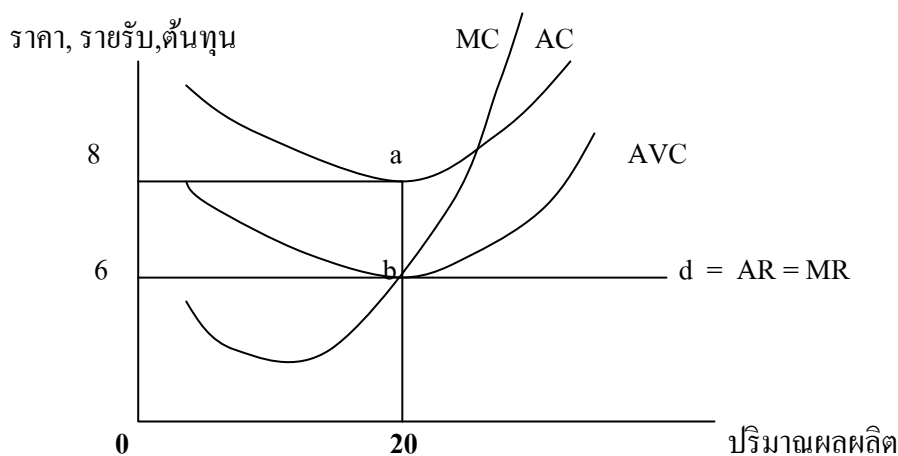
อธิบายรูปภาพที่ 7.5 ก ที่จุด a แสดงว่าหน่วยผลิตมีต้นทุนทั้งหมดที่จุด b เท่ากับ 160 บาท รายรับรวมเท่ากับ 120 บาท จึงขาดทุนเท่ากับ 40 บาท เมื่อผลิตสินค้าจำนวน 20 หน่วย

รูปภาพ ข ราคาขายต่อหน่วย 6 บาท ต้นทุนเฉลี่ย($AC = AFC + AVC$) ที่จุด c เท่ากับ 8 บาท ต้นทุนแปรเท่ากับ 5 บาทต่อหน่วย ดังนั้นจึงเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ย(AFC)เท่ากับ 3 บาทต่อหน่วย ดังนั้นราคา 6 บาท หน่วยผลิตจึงมีรายรับคุ้มกับต้นทุนผันแปรเฉลี่ย ยังมีเงินเหลืออีก 1 บาทชดเชยต้นทุนคงที่เฉลี่ย(ที่ขาดทุน 3 บาทต่อหน่วย)

สรุป กรณีนี้หน่วยผลิตขาดทุนจากการผลิต 2 บาทต่อหน่วย เมื่อผลิตออกขาย ปริมาณ 20 หน่วย จึงขาดทุนทั้งหมดเท่ากับ 40 บาท ยังทำให้มีรายรับเพียงพอมาซื้อปัจจัยผันแปร (AVC)มาทำการผลิตต่อไป และอาจจะมีคำสั่งซื้อสินค้ารออยู่ ดังนั้นหน่วยผลิตเลยยังไม่หยุดการผลิต

(4) กรณีหน่วยผลิตขาดทุนและหยุดทำการผลิตสินค้า : แสดงว่าหน่วยผลิตเลือก ปริมาณผลผลิต ณ จุดที่ $MC = MR$ แล้วพบว่า $\Pi = TR - TC < 0$ แต่ราคาสินค้าเท่ากับต้นทุนผันแปรเฉลี่ย(AVC)เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้หน่วยผลิตต้องหยุดการผลิต แสดงให้เห็นดังรูปภาพต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7.6 แสดงหน่วยผลิตขาดทุนและหยุดการผลิต

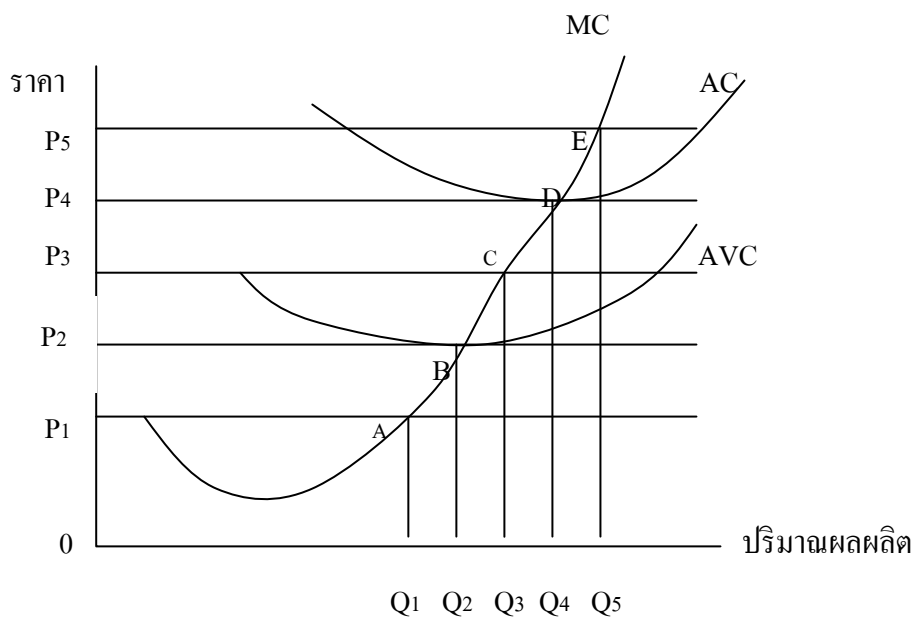
อธิบายรูปภาพที่ 7.6 แสดงให้เห็นว่า ราคาสินค้าเท่ากับ 6 บาท หน่วยผลิตมี ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อหน่วยเท่ากับ 6 บาท และต้นทุนเฉลี่ยทั้งหมดต่อหน่วยเท่ากับ 8 บาท จะเห็น ได้ว่าหน่วยผลิตขาดทุนหน่วยละ 2 บาท ดังนั้น ณ ราคาสินค้า 6 บาทที่จุด b จึงเรียกว่า **จุดหยุด การผลิต (Shut-Down Point)**

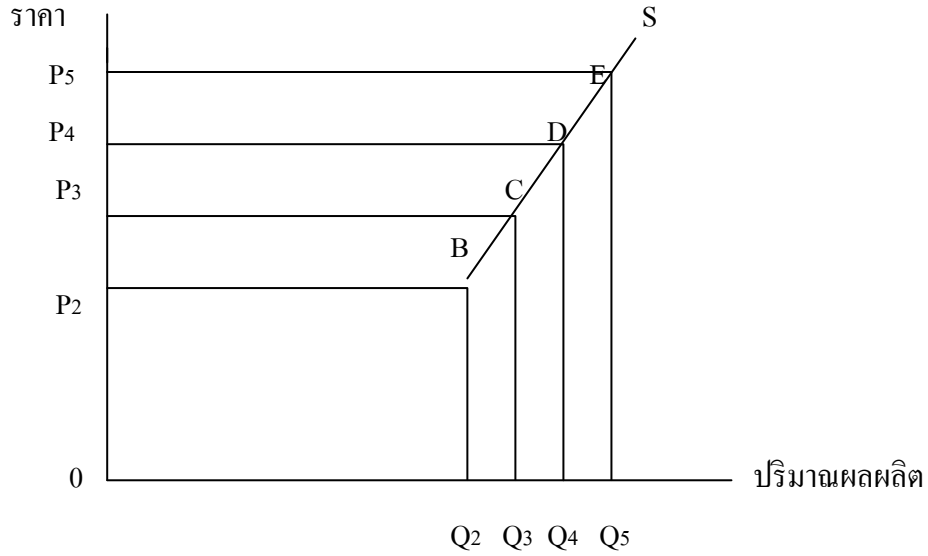
จากการศึกษาการกำหนดราคาและผลผลิตในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ซึ่งราคาตลาดจะเป็นตัวกำหนดราคาของหน่วยผลิตแต่ละรายทั้ง 4 กรณี ทำให้เห็นว่าหน่วยผลิตอาจมีกำไรปกติหรือเกินปกติถ้ามีต้นทุนการผลิตต่ำ แต่ถ้ามีต้นทุนการผลิตสูง ก็จะขาดทุนและต้องออกจากตลาดไปได้ กล่าวโดยสรุป ดุลยภาพในระยะสั้น พบว่า $MR = SMC = AR = P \geq AVC$

เส้นอุปทานของหน่วยผลิตในระยะสั้น : เป็นการศึกษาหน่วยผลิต จะผลิตสินค้าออกมาเสนอขายให้แก่ผู้บริโภค ในระยะสั้น จะเริ่มต้นจากการกำหนดราคาและผลผลิตในลักษณะอย่างไร

เส้นอุปทานของหน่วยผลิตในระยะสั้น จากการศึกษาที่ผ่านมาหน่วยผลิตจะใช้ทั้งปัจจัยคงที่และผันแปรร่วมกัน รวมทั้งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดการผลิต จะมีพฤติกรรมในเริ่มต้นผลิตสินค้าออกมาขายให้กับผู้บริโภค โดยพิจารณาจากปัจจัยอะไร

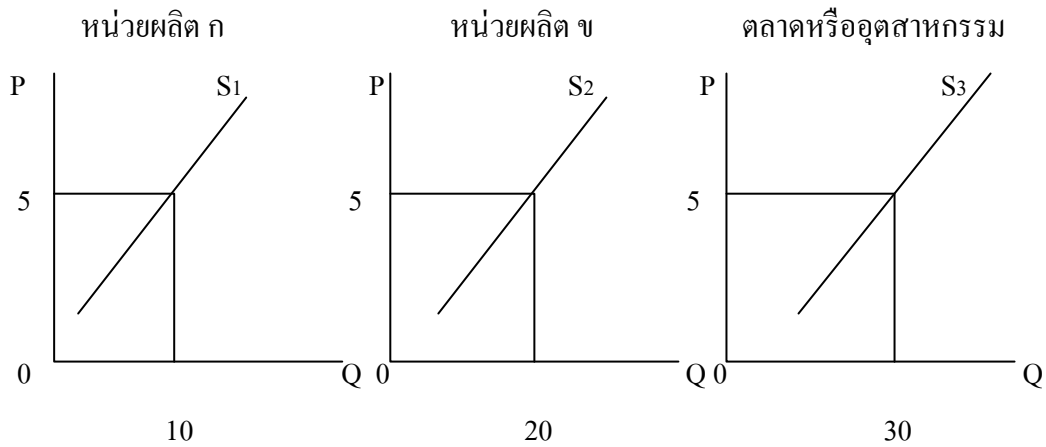
รูปภาพที่ 7.7 เส้นอุปทานของหน่วยผลิตในระยะสั้น

อธิบายรูปภาพที่ 7.7 เริ่มต้นจากจุด A ณ ระดับราคา P_1 หน่วยผลิตจะยังไม่ผลิตสินค้าออกขายเสนอขาย เนื่องจากขาดทุน ไม่คุ้มทั้งต้นทุนปัจจัยคงที่และผันแปร แต่เมื่อราคาเพิ่มขึ้นเป็น P_2 หน่วยผลิตจะเสนอขายสินค้าเท่ากับ Q_2 ที่จุด B จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นอุปทานของหน่วยผลิต บนเส้น SMC ที่จุด C, D และ E

รูปภาพที่ 7.8 เส้นอุปทานของหน่วยผลิตและตลาด

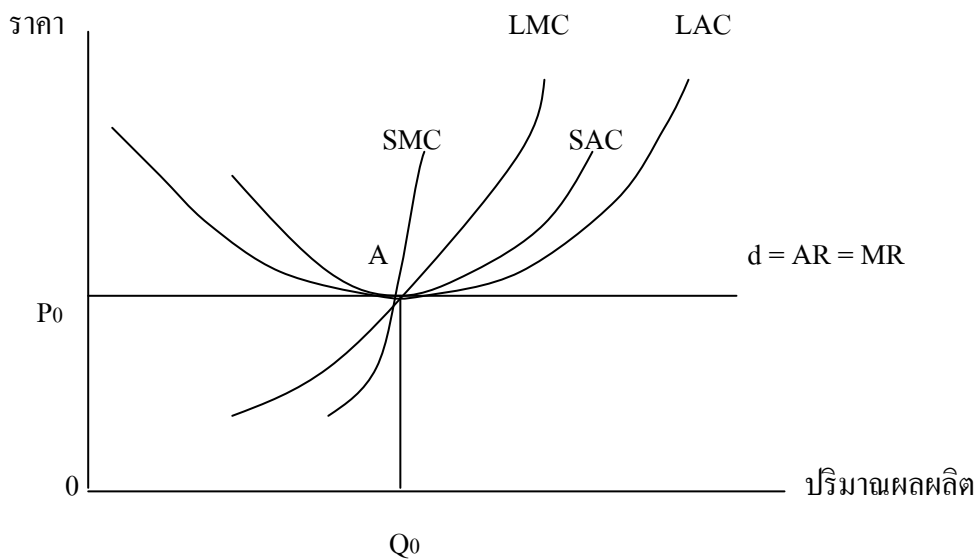
อธิบายรูปภาพที่ 7.8 ก และ ข แสดงเส้นอุปทานของหน่วยผลิต ณ ราคา 5 บาท จะผลิตสินค้าออกขายจำนวน 10 และ 20 หน่วย เมื่อนำปริมาณสินค้าของหน่วยผลิต ก และ ข มารวมกันเป็นปริมาณเสนอขายสินค้าของตลาดเท่ากับ 30 หน่วย

7.5 คุณภาพหน่วยธุรกิจและเส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะยาว

การผลิตสินค้าของหน่วยผลิตแต่ละรายในระยะยาว สามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยคงที่ให้เป็นปัจจัยการผันแปรได้ หรือเปลี่ยนขนาดการผลิตให้เหมาะสมได้นั่นเอง เนื่องจากในระยะสั้นเมื่อหน่วยผลิตมีกำไรเกินปกติ ก็จะมีหน่วยผลิตใหม่เข้ามาแข่งขัน ทำให้มีกำไรลดลงหรืออาจขาดทุนได้ ก็จะหยุดการผลิตออกจากตลาดไป ดังนั้นในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ระยะยาวจะมีเฉพาะกำไรเฉพาะกำไรปกติเท่านั้น ดังรูปภาพที่จะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

(1) คุณภาพของหน่วยผลิตในระยะยาว : แสดงได้ดังรูปภาพต่อไปนี้

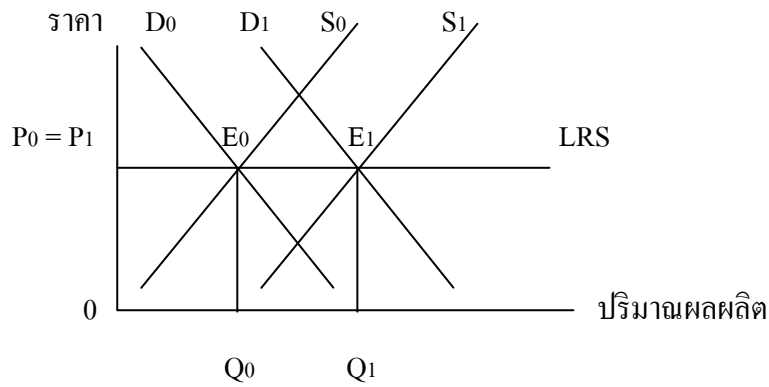
รูปภาพที่ 7.9 คุณภาพของหน่วยผลิตหรือธุรกิจในระยะยาว

อธิบายรูปภาพที่ 7.9 การผลิตในระยะยาวหน่วยผลิตเปลี่ยนขนาดการผลิตให้เหมาะสม มีต้นทุนต่ำที่สุด ดังนั้นเขาจึงเลือกจากขนาดการผลิตในระยะสั้นใดที่มีต้นทุนต่ำที่สุด ก็เป็นปริมาณการผลิตของเขาในระยะยาว ที่อยู่ที่จุด A นั่นเอง ซึ่งเห็นได้ว่า ราคาสินค้าจะเท่ากับต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาว(LAC) ดังนั้น กำไร (π) = $TR - TC = 0$ เรียกว่า มีกำไรปกติเท่านั้น

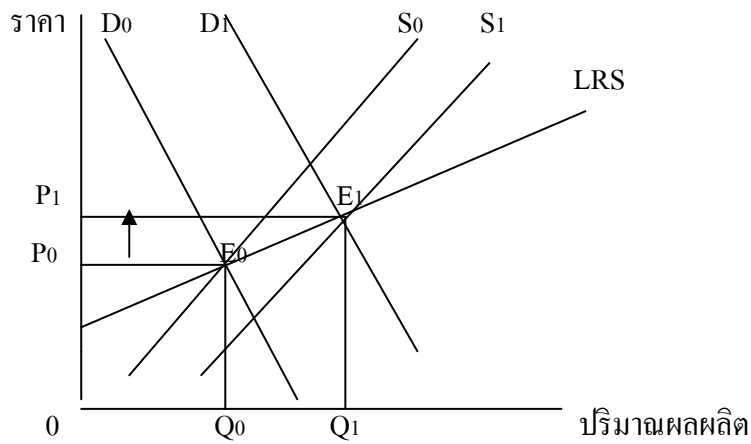
(2) เส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในระยะยาว : แสดงได้ดังรูปภาพต่อไปนี้
 รูปภาพที่ 7.10 เส้นอุปทานของอุตสาหกรรมในระยะยาว

รูปภาพ ก กรณีต้นทุนคงที่

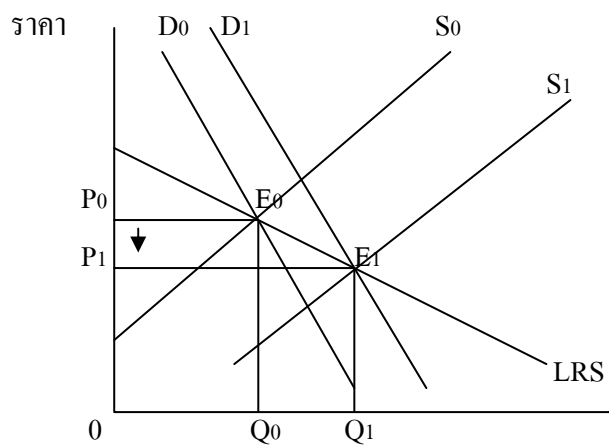
อธิบายรูปภาพ ก แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการขยายการผลิตมากขึ้น อันเนื่องมาจากอุปสงค์เพิ่มจาก D_0 เป็น D_1 หน่วยผลิตได้รับกำไรเพิ่ม จึงขยายการผลิตตามมา แต่ไม่ผลกระทบต่อราคาสินค้าและบริการ (อาจเป็นเพราะปัจจัยการผลิต ยังมีเหลือเฟือ) ดังนั้นจุดดุลยภาพ จึงเปลี่ยนแปลงจาก E_0 เป็น E_1 ปริมาณผลผลิตเพิ่มจาก Q_0 เป็น Q_1 จึงทำให้เส้นอุปทานของอุตสาหกรรมเป็นเส้นตรง ขนานกับแกนนอน (จินตนาและบุญธรรม, 2550, หน้า 224)

รูปภาพ ข กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้น

อธิบายรูปภาพ ข แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการขยายการผลิตมากขึ้น ต้นทุนการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่ม ทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ทำให้ราคา P_0 เป็น P_1 และ ปริมาณผลผลิตจาก Q_0 เป็น Q_1 จุดดุลยภาพเปลี่ยนจาก E_0 เป็น E_1 จึงทำให้ เส้นอุปทานของอุตสาหกรรม(LRS)ในระยะยาวเป็นตรงทอดขึ้นจากซ้ายไปขวา

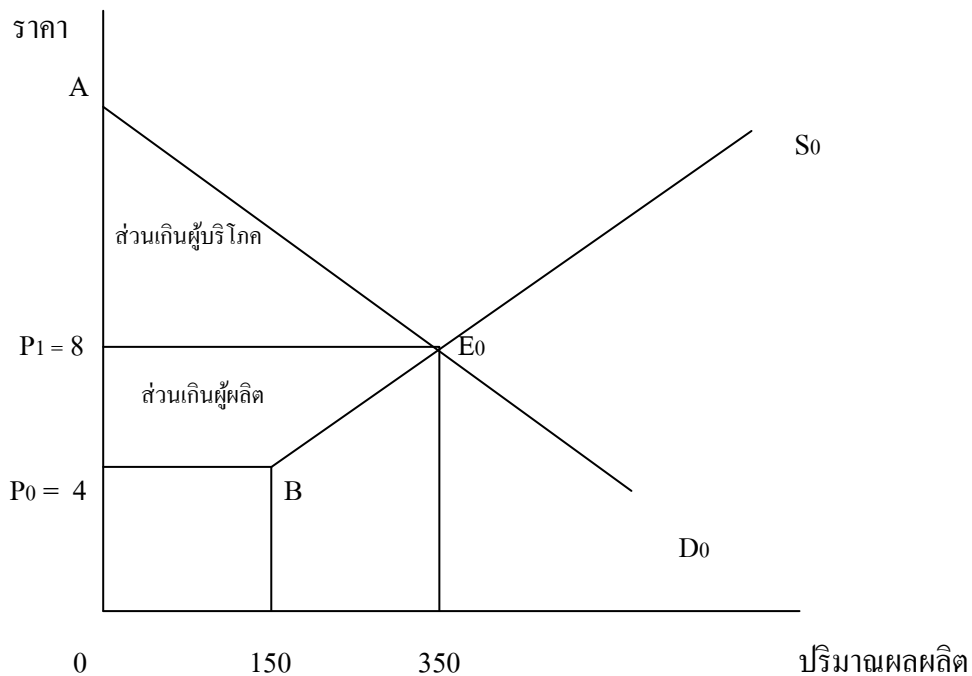
รูปภาพ ค กรณีต้นทุนลดลง

อธิบายรูปภาพ ค แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการขยายการผลิตมากขึ้น มีการใช้ปัจจัยมากขึ้นแต่ต้นทุนการผลิตลดลง ทำให้ราคาสินค้าลดลง จาก P_0 เป็น P_1 ปริมาณผลผลิตเพิ่มจาก Q_0 เป็น Q_1 จุดดุลยภาพเปลี่ยนจาก E_0 เป็น E_1 ทำให้เส้นอุปทานของอุตสาหกรรม(LRS) ทอดลงจากซ้ายไปขวา

ส่วนเกินผู้บริโภคและส่วนเกินผู้ผลิตในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ : ที่ผ่านมายุทธศาสตร์เกี่ยวกับส่วนเกินของผู้บริโภค(Consumer surplus)มาแล้ว สำหรับผู้ผลิตจะมีส่วนเกิน(Producer surplus) อย่างไร จะได้ศึกษารายละเอียดต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7.11 ส่วนเกินของผู้บริโภคและผู้ผลิต

อธิบายรูปภาพที่ 7.11 เส้นอุปสงค์(D_0) ตัดกับเส้นอุปทาน(S_0) ที่จุด E_0 ราคาดุลยภาพคือ P_1 เท่ากับ 8 บาทต่อหน่วย มีการซื้อขายสินค้า จำนวน 350 หน่วย จากการศึกษาที่ผ่านมาส่วนเกินของผู้บริโภคคือพื้นที่ AE_0P_1

กล่าวสำหรับผู้ผลิตหรือหน่วยผลิต จะเต็มใจผลิตสินค้าออกมาขายเมื่อราคาสินค้าเริ่มต้นที่ราคา 4 บาทต่อหน่วย ไปจนกระทั่งมีปริมาณสินค้า 150 หน่วย ถ้าราคาสินค้าเพิ่มขึ้นหน่วยผลิตจะเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้ามากขึ้นตาม จนถึงจุด E_0 ซึ่งเป็นจุดดุลยภาพของตลาด จะผลิตจำนวน 350 หน่วย ดังนั้นพื้นที่ส่วนเกินผู้ผลิตคือ $P_0BE_0P_1$ นั่นเอง

คำถามท้ายบท

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

1. ประเภทของตลาด(Market) แบ่งตามลักษณะของการใช้สินค้า ได้แก่ตลาดสินค้า
 - (1) สำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภค
 - (2) สำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม
 - (3) สำหรับการซื้อขายทันทีและล่วงหน้า
 - (4) การแข่งขันสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์
2. ประเภทของตลาด(Market) แบ่งตามลักษณะของระยะเวลา ได้แก่ตลาด
 - (1) สำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภค
 - (2) สำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม
 - (3) สำหรับการซื้อขายทันทีและล่วงหน้า
 - (4) การแข่งขันสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์
3. ลักษณะที่สำคัญของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ได้แก่
 - (1) มีผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าจำนวนมาก
 - (2) สินค้ามีลักษณะเหมือนกันทุกประการ
 - (3) หน่วยธุรกิจเข้าออกการแข่งขันได้โดยเสรี
 - (4) ถูกทุกข้อ
4. ลักษณะของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ในข้อใดที่ส่งผลทำให้เส้นอุปสงค์ในทัศนะของหน่วยธุรกิจขนานกับแกนปริมาณผลผลิต(แกนนอน)
 - (1) มีผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าจำนวนมาก
 - (2) หน่วยธุรกิจเข้าออกการแข่งขันได้โดยเสรี
 - (3) ผู้ซื้อและผู้ขายมีความรู้ตลาดสมบูรณ์
 - (4) สินค้ามีลักษณะเหมือนกันทุกประการ
5. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์เส้นอุปสงค์ในทัศนะของหน่วยธุรกิจและตลาด มีความแตกต่างกันอย่างไร
 - (1) เส้นอุปสงค์ของตลาดมีลักษณะตั้งฉากกับแกนนอนและหน่วยธุรกิจขนานกับแกนนอน
 - (2) เส้นอุปสงค์ของตลาดความชันทอดลงจากซ้ายไปขวาและของหน่วยธุรกิจขนานกับแกนนอน
 - (3) เส้นอุปสงค์ของตลาดมีลักษณะขนานกับแกนนอน และหน่วยธุรกิจมีความชันทอดลงจากซ้ายไปขวา
 - (4) เส้นอุปสงค์ของตลาดจะทอดขึ้นจากซ้ายไปขวา และหน่วยธุรกิจขนานกับแกนนอน
6. ในโลกแห่งความเป็นจริง ตลาดสินค้าที่มีลักษณะคุณสมบัติใกล้เคียงตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ได้แก่
 - (1) ตลาดหุ้น
 - (2) ตลาดซื้อขายโทรศัพท์มือถือ
 - (3) ตลาดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์
 - (4) ตลาดสินค้าซื้อขายทองคำล่วงหน้า

7. การยอมรับราคาในตลาด มาตั้งเป็นราคาสินค้าของหน่วยธุรกิจ(Price Taker) อยู่ในตลาดอะไร

- (1) ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (2) ตลาดผูกขาด
(3) ตลาดผู้ขายมากมาย (4) ตลาดผู้ขายน้อย

8. การที่หน่วยธุรกิจในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ไม่ใช้การลดราคาสินค้าของตนให้ต่ำกว่าตลาด มีเหตุผลว่า

- (1) ผู้ซื้อสินค้าต้องต่อรองราคาให้ถูกที่สุด (2) ไม่จำเป็น เพราะปริมาณสินค้าที่มีอยู่ก็ขายได้หมดอยู่แล้ว
(3) หน่วยธุรกิจถือว่าสินค้าตนเองคุณภาพดี (4) กลัวคู่แข่งจะลดราคาสินค้าตาม ยอดขายจะไม่ไปตามที่คาดการณ์ไว้

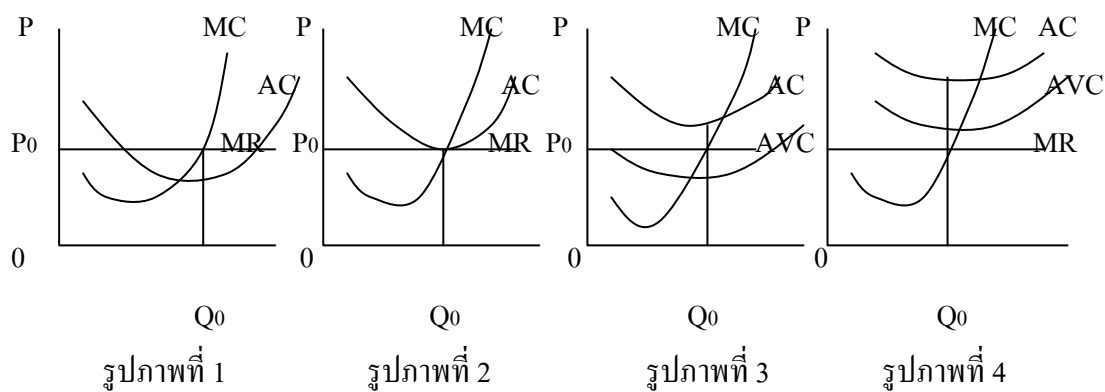
9. คุณภาพของหน่วยธุรกิจในตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีกำไรปกติ เราจะพบว่า

- (1) $MR = MC = P = AR > AC$ (2) $MR = MC = P = AR = AVC$
(3) $MR = MC = P = AR = AFC$ (4) $MR = MC = P = AR < AC$

10. ข้อใดถือว่าเป็นจุดคุ้มทุน(Break-even point) ของหน่วยธุรกิจในตลาดแข่งขันสมบูรณ์

- (1) $MR = MC = P = AR < AC$ (2) $MR = MC = P = AR = AC$
(3) $MR = MC = P = AR = AVC$ (4) $MR = MC = P = AR = AFC$

จงใช้รูปภาพการกำหนดราคาและผลผลิตในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ต่อไปนี้ เพื่อตอบคำถามในข้อที่ 11-14

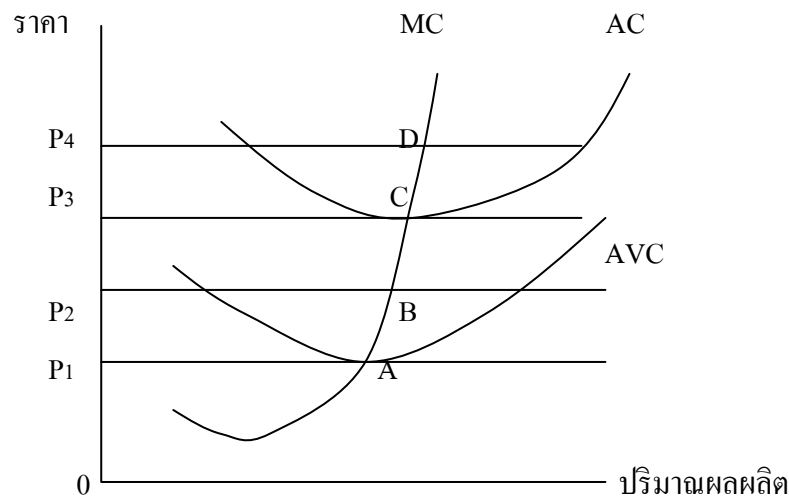
11. รูปภาพใด ที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจขาดทุน และต้องหยุดการผลิตสินค้า

- (1) รูปภาพที่ 1 (2) รูปภาพที่ 2 (3) รูปภาพที่ 3 (4) รูปภาพที่ 4

12. รูปภาพใด ที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจมีกำไรปกติ

- (1) รูปภาพที่ 1 (2) รูปภาพที่ 2 (3) รูปภาพที่ 3 (4) รูปภาพที่ 4

13. รูปภาพใด ที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจ ขาดทุน แต่อาจยังผลิตสินค้าต่อไปได้
 (1) รูปภาพที่ 1 (2) รูปภาพที่ 2 (3) รูปภาพที่ 3 (4) รูปภาพที่ 4
14. รูปภาพใด ที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจ มีกำไรเกินปกติ
 (1) รูปภาพที่ 1 (2) รูปภาพที่ 2 (3) รูปภาพที่ 3 (4) รูปภาพที่ 4
15. เส้นอุปทานของหน่วยธุรกิจในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ คือตัวเลือกข้อใด
 (1) เส้น AVC ที่เพิ่มขึ้น (2) เส้น AC ที่เพิ่มขึ้น
 (3) บนเส้น MC ที่อยู่เหนือจุดต่ำสุดของเส้น AVC ขึ้นไป
 (4) บนเส้น MC ที่อยู่เหนือจุดต่ำสุดของเส้น AC ขึ้นไป
16. เส้นอุปทานในระยะยาวของหน่วยธุรกิจในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ กรณีต้นทุนคงที่มีลักษณะอย่างไร
 (1) ขนานกับแกนปริมาณผลผลิต(แกนนอน) (2) ลาดลงจากซ้ายไปขวามือ
 (3) ทอดขึ้นจากซ้ายไปขวามือ (4) เป็นไปได้ในทั้ง 3 กรณี
- จงใช้รูปภาพต่อไปนี้ เพื่อตอบคำถามข้อที่ 17-20

17. ระดับราคาสินค้าเท่าใด ที่หน่วยธุรกิจต้องหยุดการผลิต (Shut-down Point)
 (1) ระดับราคา P1 (2) ระดับราคา P2 (3) ระดับราคา P3 (4) ระดับราคา P4
18. ระดับราคาสินค้าเท่าใด ที่หน่วยธุรกิจมีกำไรเกินปกติ
 (1) ระดับราคา P1 (2) ระดับราคา P2 (3) ระดับราคา P3 (4) ระดับราคา P4

19. จุดใดที่แสดงให้เห็นว่า หน่วยธุรกิจขาดทุนแต่อาจยังผลิตสินค้าต่อไป

- (1) จุด A (2) จุด B (3) จุด C (4) จุด D

20. จุดใดที่แสดงให้เห็นว่า หน่วยธุรกิจมีผลประกอบการกำไรปกติ

- (1) จุด A (2) จุด B (3) จุด C (4) จุด D

เฉลยคำถามท้ายบท

- ข้อ 1 (1) ข้อ 2 (3) ข้อ 3 (4) ข้อ 4 (1) ข้อ 5 (2) ข้อ 6 (1) ข้อ 7 (1)
ข้อ 8 (2) ข้อ 9 (1) ข้อ 10 (2) ข้อ 11 (4) ข้อ 12 (2) ข้อ 13 (3) ข้อ 14 (1)
ข้อ 15 (3) ข้อ 16 (1) ข้อ 17 (1) ข้อ 18 (4) ข้อ 19 (2) ข้อ 20 (3)